

Кылааһы таһынан аабыга уроок технологической каартата

Салаа аата:	«Үтүө майгы – олох сүнньэ»
Тиэмэтэ:	«Өс хоһоон – өбүгэ номоҕо».
Уруок тиибэ	комбинированнай (тылынан сурунаал).
Учуутал үлэтин соруктара	Үөрэнээччилэр тылынан аабы уруктарыгар билбит өс хоһооннорун темаларынан чопчулаан түмүү; Уус-уран аабынан, сценка туруоран оонньоон өс хоһоонун бэйэ тылыгар-өһүгэр туттарга угуйуу; Үөрэнээччилэр айар, кэтээн көрөр, толкуйдуур дьоҕурдарын сайыннарыы.
Сүрүн өйдөбүллэр	Норуот тылынан уус-уран айымньыта, өс хоһоонноро.
Туттуллар тэриллэр	Тылынан сурунаал сирэйдэрэ – плакаттар, сахалыы иһиттэр ойууларыгар айымньылартан ылыллыбыт өс хоһоонноро, өс хоһоонноох табличкалар, ноутбук, мультимедийнай проектор. Литература аабыта. Л.В.Захарова, У.М.Флегонтова.
Бытыллар сирэ:	Верхоянской оройуон Табалаах орто оскуолата, 4 кылаас
Учуутал:	Эверстова Лилия Гавриловна
Үөрэх биридимизтин үөрэтии түмүгэ	
Тустаах үөрэх биридимизтин үөрэтии түмүгэ	Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ
<p>Өс хоһооно – норуот тылынан уус-уран айымньытын биир ураты көрүнэ</p> <p>Өс хоһоонун доргуччу сөптөөх түргэнинэн ааҕарга эочиллэр.</p> <p>Өс хоһооннорун тылын-өһүн уратыларын быһаарар.</p> <p>Өс хоһооннорун таайар.</p> <p>Бэриллибит тиэмэҕэ өс хоһоонун айар, ситэрэр.</p>	<p>Ытык өйдөбүллэри инэриин түмүгэ: Сананы билэ-көрө сатыыр үөрүйэҕи ситиһэр, төрөөбүт тылбыт баайын үөрэтэн киэн тутта үөрэнэр. Үлэ сыалын-соругун таба туруорар; билиини-көрүүнү кэбэҕэстик ылар.</p> <p>Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ: тэнниир, ырытар, түмэр, түмүктүүр, наардыыр, маарынныыры, хардары сибээһи, төрүөтү булар.</p> <p>Бэйэни салайынар-дьаһанар үөрүйэх: Ханнык баҕарар үлэ кэмигэр сыал туруорары сатыыр; тус бириэмэтин сатаан туһанар.</p> <p>Бодоруһар үөрүйэх: Үтүө сыһыаннаах бодоруһууну инэрэр. Атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр. Атын киһи тугу сангарарын быһа түспэккэ болҕойон истэр.</p> <p>Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыллар: тылын сайыннараар сыалы-соругу таба туруорунар, сатаан былаанныыр, туох-ханнык түмүккэ кэлиэхтээҕин быһа холоон билэр.</p>

Уруок хаамыгта.

Уруок түһүмэхтэрэ	Уруок ис хоһооно уонна учуутал дьарыга	Үөрэнээччилэр дьарыктара	Үөрэх биридимиэтин үөрэтии түмүгэ:
1. Тэрээһин чааһа	1. Бэйэ-бэйэни кытта эбэрдэлэһии. Литератураа аабыгыта урукпутун саҕалыыбыт.	Эбэрдэлэхэллэр. Үлэлиир турукка киирэллэр.	Ытык өйдөбүллэри инэрии түмүгэ: Үөрэнэр баһана, бэйэни салайынар
2. Билии актуализацията	<p>1. Үөрэтиллибит матырыйаалы хатылааһын.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Норуот тылынан айымньытын көрүннэрин ханныктары билэбитий? - Ханнык өс хоһооннорун билэбитий? - Ханнык өс хоһооннорун билэбитий? - Өс хоһооно утохха үөрэтэрий? - Өс хоһооно саха норуотун тылынан уус-уран айымньытын биир саамай былыргы уонна саамай кылгас көрүнэ. Манна олох-дьаһах, быһыы-майгы туһунан түмүктэммит, чопчуламмат этиинэн эбэтэр бастакы этиини хатылыыр, чопчулуур, чуолкайдыыр икки этиинэн бэриллиэн сөп. Бу этиилэр бэйэ-бэйэлэригэр дьүөрэлэхэр көрүннээх буолаллар. 	Быйытыларга эппиэттиллэро. Билэр өс хоһооннорун этэллэр. Өс хоһооно туохха үөрэтэрин быһаараллар.	<p>Тустаах үөрэх биридимиэтин үөрэтии түмүгэ:</p> <p>Өс хоһооннорун ис хоһооннорунан бөлөхтөргө арааран билэр. Өс хоһооно туохха үөрнэтэрин быһаарар.</p> <p>Бодоруһар үөрүйэх:</p> <p>Бэйэ-бэйэбэ үтүө сыһыаннаах бодоруһууну инэринэр. кылаас оҕолорун кытта бииргэ тапсан үлэлиир.</p>
3. Баар билиигэ тирэбири.	<p>Өс хоһоон киһи тылын байытан, этигэн, сытыы, уус-уран онорор. Өс хоһоонун үчүгэйдик билэр эрэ киһи төрөөбүт тылын билэр киһинэн аабыллыан сөп.</p> <p>Сурунаал сирэйдэрэ:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 с. Үөрэх-билии, өй-майгы туһунан. 2 с. Үлэ туһунан. 3 с. Доҕордоһуу туһунан. 4 с. Дьол, эйэ туһунан. 5 с. Төрөөбүт дойду туһунан <p>Сурунаал сирэйдэринэн үлэ. (1 слайд)</p> <p>1 сирэй. Үөрэх-билии, өй-майгы туһунан</p>	Үөрэнээччилэр биирдии өс хоһоонун этэллэр, кылгастык хайдах өйдүүлэрин быһаараллар.	<p>Тустаах үөрэх биридимиэтин үөрэтии түмүгэ:</p> <p>Өс хоһооно норуот тылынан уус-уран айымньыта буоларын туһунан билиитин чинэтэр.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Үөрэх баар – бараммат баай. 2. Үтүө санаа өтүүтээбэр көмөлөөх. 3. Үөрэбэ суох киһи син биир хараба суох кэриэтэ. 4. Өйдөөх үтүөнү саныыр, акаары алдьархайы сатыыр. 5. Кинигэ – билии төрдө. 		
<p>4. Уруокка көбү уһугуннары, соругу туруоруу.</p>	<p>2. Оонньуу. Билигин аахпыт айымньыларбытынан оонньуу ытыахпыт. Сахалыы иһиттэр ойууларыгар айымньылартан ылыллыбыт өс хоһооноро суруллубуттар. Биирдиини ылан ааҕабыт, ханнык айымньыттан ылыллыбытын, автора кимин этэбит.</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Ааспыты аһатар, тонмуту ириэрэр дьон буолун». (<i>«Бултуйуу» С.Федоров</i>) <p>Бу ким кимнээххэ анаабыт алыгс тылларай? (<i>Охоһоһой оҕонньор Сималаах Валераба этэр</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Уйатыгар уу киирэн, кутуйах хороонун кэнэтэн озорор». (<i>«Үлэһиттэр бэйэлэрин былаастара» И.Данилов</i>). <p>Ким уйатыгар киирэн кутуйах хороонун кэнэтэн озорор этэй? (<i>Дьалаан тойон</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Барар сир – баана үүтэ, кэлэр сир – кэлии үүтэ». (<i>«Үлэһиттэр бэйэлэрин былаастара» И.Данилов</i>.) - «Туора киһи харабар Туора баарын тутуһааччы, Бэйэтин киэнигэр Бэрэбинэ баарын билбэт». (<i>Үгэ. «Сахсырбалаах таракаан». Күн Дьурибинэ</i>) - «Сап саҕаттан салбанан, ситии саҕаттан ситимнэһэн киһи буолбутум». (<i>«Муммут уолаттар». Саха остуоруйата</i>) 	<p>Үөрэнээччилэр сахалыы иһиттэр ойууларыгар айымньылартан ылыллыбыт өс хоһооноро суруллубут карточкалары талан ылаллар.</p> <p>Биирдиини ылан ааҕаллар, ханнык айымньыттан ылыллыбытын, автора кимин этэллэр.</p>	<p>Билэр-көрөр сатабыл: үөрэх соругун туруорар, ону ситиһэргэ бэйэтин үлэтин тэрийэр.</p> <p>Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыллар: тылын сайыннарар сыалы-соругу таба туруорунар, сатаан былаанныыр.</p>

	<p>Бу ким тылларай? (<i>Кыра бырааттара</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Кураанағы куустарбыт, халтайы харбаппыт». Ханнык аахпыт айымныбытыгар, кимиэхэ сыһыаннаағый? (<i>«Бүөккэ кииргэс дуо?»</i>. Н. Габышев). - «Эрэй элбэххэ үөрэтэр». Ханнык айымныыга сыһыаннаағый? (<i>«Балыксыт»</i>. В. Протодьяконов) 		
<p>5. Ылбыт билиини чинэтии, кэнэтии</p>	<p>Сурунаал сирэйдэринэн үлэ. (2 слайд)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>2 сирэй. Үлэ туһунан өс хоһоонноро</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Үлэ киһини киэргэтэр. 2. Үлэ үкэсэ, тыл аҕыйаҕа үчүгэй. 3. Эрэйдэммит киһи аһыыр. 4. Көрдөөбүт көмүһү булар. 5. Аска аҕыйах үчүгэй, үлэҕэ үгүс үчүгэй. </div> <p>Билигин эһиги үөрэнээччилэргит, онон эһиги сүрүн үлэҕит – үөрэх: киэн уонна дириг билии. Үөрэҕи баһылаатахпытына эрэ биһигиттэн аныгы сайдыылаах олоххо бэлэмнээх дьон тахсыахпыт.</p>	<p>Үөрэнээччилэр биирдии өс хоһоонун этэллэр, кылгастык хайдах өйдүүлэрин быһаараллар.</p> <p>Үлэ туһунан хоһоон. Үлэлиир үчүгэй Үлэтэ дэлэгэй. Кэрэхсиир үкэсэ бэрт Ким буолуом биллибэт. Аан бастаан үөрэниэм, Аналбын билиниэм. Оонньуу-күлүү аргыстаах Оҕо сааһым ааһыахтаах, Оччоҕо тугу үлэлиэмий? Туох идэлээх дэтиэмий? Бары идэттэн бири талан Баһылыахпын баҕарабын. Үлэ барыта үчүгэй, Үлэ барыта бочуоттаах, Туох үлэһит буоларым Бэйэбиттэн тутулуктаах.</p>	<p>Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ: бииргэ үөрэнэр оҕолорун санатын болҕойон истэр, бэйэтин санаатын чопчу тиэрдэргэ кыһаллар.</p> <p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ: айымныы ис хоһоонун өйдүүр.</p>
	<p>Сурунаал сирэйдэринэн үлэ. (3 слайд)</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>3 сирэй. Доҕордоһуу туһунан</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сана доҕордооһор урукку доҕор ордук. 2. Үчүгэй доҕор эмискэ көстүбэт. 3. Умса түстэхпинэ сүүспүттэн өйүүр, иттэнэ түстэхпинэ кэтэхпиттэн өйүүр доҕорум. 4. Биир силестээх, биир тыыннаах дьон. 5. Киһи киһинэн олорор, киһи киһинэн </div>	<p>Үөрэнээччилэр билэр өс хоһооннорун этэллэр: «Атас туһугар атах тостор», «Доҕор доҕорун алдырхайга хаалларбат», «Эйэбэс киһи элбэх доҕордоох», «Ойуурдаах куобах охтон биэрбэт, дьонноох киһи быстыбат», «Ким доҕордоох, ол дьоллоох».</p>	<p>Бодоруһар сатабыл: атын оҕолору кытта бииргэ тапсан үлэлиир. Кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр.</p>

	<p>тыыннанар.</p> <p>Өссө добордоһуу туһунан ханнык өс хоһооннорун билэбитий?</p> <p>Өс хоһооно киһи санарар санатын байытар, кизэргэтэр суолталаахтар. Онон эһиги билэр өс хоһооннутун санарар санабытыгар таба тутта үөрэнэргэ дьулуһохтааххыт.</p> <p>Тиэкиһинэн үлэ. М.П.Прокопьева суруйуутугар сценка учуутал ааҕар. «Аар суолга».</p>	<p>Учуутал ааҕарын истэллэр.</p> <p>М.П.Прокопьева суруйуутугар сценка «Аар суолга». Өс хоһооннорун чопчулууллар.</p>	
	<p>Сурунаал сирэйдэринэн үлэ. (4 слайд)</p> <p>4 сирэй. Дьол, эйэ туһунан</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Эйэ айар, сэрии алдыатар. 2. Дьол үлэбэ баар. 3. Сүбэ – бухатыыр, үлэ – дьол аргыһа. 4. Оҕо – киһи дьоло, эрэлэ. 5. Дьол хараҕа суох. 	<p>Үөрэнээччилэр биирдии өс хоһоонун этэллэр, кылгастык хайдах өйдүүлэрин быһаараллар.</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ: айымньы ис хоһоонун өйдүүр.</p>
	<p>Сурунаал сирэйдэринэн үлэ. (5 слайд)</p> <p>5 сирэй. Төрөөбүт дойду туһунан</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аан дойду ахтылҕаннаах, бар дьон сыанабыллаах. 2. Иитиллибит Ийэ дойду иһирэхтээх. 3. Дойду сурахтаах, алаас ааттаах. 4. Төрөөбүт дойдун иһин төбөбүтүн да биэр. 5. Төрөөбүт төрүт буоргун ийэн кэриэтэ харыстаа. 	<p>Олохтоох автор Варвара Иннокентьевна Эверстова суруйуутугар хоһоонтон быһа тардыы. «Табалаахпыт дойдубут».</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ: олохтоох автор В.И.Эверстова хоһоонун билсэр.</p> <p>Билэр-көрөр үөрүйэх: билиини-көрүүнү кэбэҕэстик ылар.</p>
6. Сынньалан	Хамсаныылаах сынньалан	Бары биир үөрэнээччи хамсаныытын үтүктэн физминутка хамсаныыларын онороллор.	Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл: сылааны таһааран, салгыы үлэбэ бэлэмнэнэр.
7. Үөрэтэр соругу олохтоһун.	3. Өс хоһооннорунан (тылынан) оонньуулар. Тылынан сурунаал сирэйдэринэн үлэтин түмүктүүбүт. Өс хоһооно аата-ахса биллибэт.		Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл: тугу

	<p>Өс хоһооно – бу өй-санаа сүмэтэ, дирин суолталаах, элбэх санааны аҕыйах бэргэн тылы дьүөрэлээн биирдэ этэн кэбиһэр. Өс хоһоонун сангарар санабытыгар туттан, устар ууну сомоҕолуур уус-уран тыллаах дьон буоларгытыгар баҕарабын.</p> <p>Билигин өс хоһооннорун ситэрэн этиигэ куоталаһахпыт.</p> <p>Этиллибитин курдук өс хоһооно маннайгы этиини хатылыыр, чопчулуур, чуолкайдыыр иккис этиилээх бэриллэр. Билигин өс хоһоонун бастакы анарын мин этиэм, ону эһиги ситэрэн этиэххит.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кырдыаҕастан сүбэтин, ... 2. Доҕору булар дөбөн, ... 3. Көтүөххэ – халлаан ыраах, ... 4. Күн курдук көнө санаалаах, ... 5. Муора уута тобугунан, ... 6. Биэрэрин бэскэ ыйаабыт, ... 7. Кус сүрэх, ... 8. Кырдык үрдүгэр сымыйа ыттыбат, ... 9. Уутааҕар чуумпу, ... 10. Ыстаабыккын эрэнимэ, ... 11. Киһи эриэнэ иһигэр, ... 12. Былыргыны былыт саппыт,... 	<p>Өс хоһоонун бастакы анарын учуутал этэр, үөрэнээччилэр ситэрэн этэллэр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ... эдэртэн эйэтин ыл. 2. ... доҕордоһор уустук. 3. ... тимириэххэсир кытаанах 4. ... ый курудк ыраас санаалаах 5. ... халлаануута хабарбатынан 6. ... уунарын умнан кэбиспит. 7. ... куттас куобах. 8. ... арыы үрдүгэр уу дагдайбат 9. ... оттооҕор намыһах. 10. ...ыйыстыбыккын эрэн. 11. ... сүөһү эриэнэ таһыгар. 12. ... аныгыны ардаз сууйбут. 	<p>билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээҕин арааран өйдүүр.</p>
<p>8. Билбити быһаарыы, көрдөөһүн.</p>	<p>Өс хоһооннорунан оонньуулар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Бастакы оонньуу.</i> Эһиэхэ хартыналары көрдөрүөм. Ойууга сөп түбэхэр өс хоһоонун этиэхтээххит. 2. <i>Иккис оонньуу.</i> Иккилии тирэх тылларынан өс хоһооннорун толору эт. (Карточкаҕа суруллубут тыллары оҕолорго көрдөрөбүн) Быһах – тыл. Көтөр – киһи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Отонноотоххо оноойук туолар. - Сүрэбэ суох сүүс сүбэлээх. - Охтоохтон охтума, саалаахтан самныма. <p>Карточкаҕа суруллубут тыллары ситэрэн өс хоһооннорун ситэрэн этэллэр.</p> <p>Быһах сытыыта, тыл чобуота ордук. Көтөр өгүнэн, киһи өйүнэн.</p>	<p>Билэр-көрөр үөрүйэх: билиини-көрүүнү кэбэҕэстик ылар. Бодоруһар сатабыл: кэпсэтии кэмигэр сатаан истии суолтатын өйдүүр, атын киһи тугу сангарарын быһа түспэккэ болҕойон истэр. Бэйэни салайынгар-дьаһанар сатабыллар: тылын</p>

	<p>Сүгэ – сүбэ. Сүгэ – дүлүн. Айан – суол. Охтума – самныма.</p> <p>Үөрэт – өйдөт. Ажал – мэ.</p> <p>Аһат – ириэр.</p>	<p><i>Сүгэ кыайбатын, сүбэ кыайар.</i> <i>Сүгэ түһүөр диэри, дүлүн сынньанар.</i> <i>Айан аргыстаах, суол добордоох.</i> <i>Охтоохтон охтума, саалаахтан самныма..</i> <i>Сатабаты үөтэр, билбэти өйдөт.</i> <i>Ажал диэтэххэ антах хайыһар, мэ диэтэххэ мэлэс гынар.</i> <i>Аччыктаабыты аһат, тонмуту ириэр.</i></p>	<p>сайыннарар сыалы-соругу таба туруорунар, сатаан былаанныынар, туох-ханлык түмүккэ кэлиэхтээбин быһа холоон билэр.</p>
<p>8. Билиини чинэтии уонна хонтуруолланыы</p>	<p>1. «Өркөн өй» куруһуокка үөһэттэн айдарыылаах, этитиилээх чыыһылалар бааллар диэн кэпсэппиһит.</p> <p>Былыр-былыргыттан бары норуоттар киһиэхэ көстүбэт, дыкти күүстээх ахсааннар бааллар диэн этэллэр. Холобур, тыл үөрэхтээбэ Н.К.Антонов суруйарынан, былыргы тюрдар 7-ни, 17-ни, 70-ну, 700-һү дьоллоох чыыһылалар диэн ааттыыллара үһү.</p> <p>Сахалар эмиэ туох эмэ кэм-кэрдиитэ, ахсаана сүгүрүйүүлээх чыыһылалартан ордуо суохтаах, ону ааһар буоллабына аныы диэн өйдүүлэрэ уонна ону кытаанахтык тутуһаллара. Оннук этитиилээх, аптаах чыыһылана 3, 7, 9 буолар диэн итэбэйэллэрэ: үс дойду, үс кут, үс күлүк...</p> <p>Итини сэргэ өбүгэлээх 7 аптаах ахсаан, кини дьолу ажалар диэн өйдүү сылдыбыттара. Ол оннук да өйдүүр буоланнар кинилэр уус-уран айымныларыгар, олохторугар-дьаһахтарыгар, итэбллэригэр 7-ни олус киэнник уонна диринник туттубуттар эбит.</p> <p>1, 3, 7 чыыһылалары туттан билэр өс хоһоонноргутун этин.</p>	<p>1. Биир мэник сүтэрбитин, сүүс көрсүө булбат.</p> <p>Үтүө ат биир кымныылаах, үтүө киһи биир тыллаах.</p> <p>Биир бэйэн бэрт буолуон суоҕа.</p> <p>Биир силистээх, биир тыыннаах дьон.</p> <p>2. Туох барыта үс туомнаах.</p> <p>Үтүө киһи үтүөтүн үс үйэ тухары умнуллубат.</p> <p>Түөкүн үс күлүктээх.</p> <p>3. Сэттэтэ кээмэйдээ, биирдэ быс.</p> <p>Сэнээбикктэн сэттэбин ылыан.</p> <p>Эрбэх үрдүгэр сэттэтэ эргийбит.</p> <p>Сэттэ ыалы бии сүгэлээбит диэбиккэ дылы.</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ: өс хоһооннорун үчүгэйдик билэр.</p> <p>Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ: үлэ араас көрүнгэр сыал-сорук туруорунар, түмүгүн сабаҕалыыр, үлэтин хонтуруолланар</p>
<p>9. Сыаналаныы</p>	<p>Сыанабыл туруорунуу: - Мин бүгүн тугу биллим...</p>	<p>Сыанабыл туруоруналлар.</p>	<p>Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии</p>

	- Ордук интэриһинэй соруудах...		түмүгэ: бэйэтин кыабын, ситиһиитин сыаналанар, хонтуруолланар.
10. Санаа атастаһы (Рефлексия)	Бүгүнгү уруктан биллибит – өс хоһоон киһини уран тыл умсулҕаныгар угуйар, аата-ахсаана биллибэт элбэх, саха киһитин кытта төрөөбүт кыдыга, арахсыспат аргыһа буолар диэн урукпутун «Өйдүү сырыт өс хоһоонун...» диэн В.Ксенофонов айымьытынан түмүктүүбүт.	<p>Үөрэнээччилэр өс хоһоонноох карточкалары тутан туран нойосуус ааҕаллар.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Хантайан тураннын силлээмэ – Хараххар, бэйэбэр түһүбэ», Кыраны, кыамматы сэнээмэ – Кырдьарын, мөлтүүрүн кэлиэбэ. 2. «Үлэбэ үгүспүт үчүгэй», Үөрүүтэ, көрө да дэлэгэй. Кыайбаты даҕаны кыайабын, Күүс эстэр сылаатын умнабын. 3. «Балык уу диринин былдыһар», Киһи күн үтүөтүн батыһар, Үрдүктэн үрдүккэ дьулуһар, Үтүөттэн үтүөбэ талаһар. 4. «Киһиэхэ эриэнэ иһигэр, Көтөргө дьүһүнэ таһыгар», Санаабыт санаабыт иһигэр, Сырдыккүн сылааһа сылдыһыстар. 5. «Кырдыкка сымыйа ыттыбат», Кырдыгы туох да күүс баһыйбат, Кырдыгы тутуһан олоруон – Суобаһын да ыраас буолуоҕа. 6. «Мэкчиргэ үрдүк тиит төбөтүн былдыһар», Сырабын эһимэ букатын кыайбаккар, Сатаабат үлэбэр сарбанныы барыма, Олор, ай, дьон курдук сэмэйдик туттуна. 7. Атастардыын да сэлэс, Араатардаан да кэпсэт «Аҕыйах тыл минньигэс», Атын дьонно тийигэс. 8. «Алгыс баһа сылаах» – диэннэр 	Тустаах үөрэх биридимэтин үөрэтии түмүгэ: тэнниир, ырытар, түмэр, түмүктүүр, наардыыр, маарынныыры, төрүөтү булар.

		<p>Аба дьоммут үөрэтэллэр, Алгыс эрэ аргыстаныах, Алгыры эрэ сатыах. 9. «Балык ыамнаах, киһи күннээх», Өйдөө, олох эгэлгэлээх, Олох көхсүн көрдөрүөбү, Онно охтон биэримэ. 10. «Дьонноох киһи тутайбат», Дьоннун таптаа, харыстаа, Доҕорунан киэн тутта, Дьолтон үөрэн, өрүү сырдаа. 11. «Кырдыгы хааһаха, Илдэ сылдьан сүбэлэт», Кырдыаһын наадабар, Бийар сулус буолуо эбээт... 12. (Бары тэнгэ) Өйдүү сырыт өс хоһоонун!</p>	
--	--	---	--